

Gun Björkman och Artur Lundwall
Foto; Inger Löfstedt

”Jag är ju bara en gammal gubbe”så inleder Artur våra möten.

Artur Lundwall är 85 år gammal och vi, hembygdsvetare Inger Löfstedt och Gun Björkman, träffar honom i hans hem tillsammans med Arturs systerson **Ragnar Samuelsson**. Vi träffas i januari och februari 2007. Vi blev hjärtligt och generöst bemötta av både Artur och systersonen Ragnar, som hjälpt oss att kontakta Artur.

Artur bor vid Torget 9 i Kungsängen och där har han bott sedan området var nytt, han flyttade in vid nyår 1964. Från sitt köksfönster har han en fantastisk utsikt över mälaren . Han sitter ofta vid sitt köksbord och njuter av utsikten.

Artur tycker att han har det bra fast han ”bara är en gammal gubbe”. Han har varit gift med Margit sedan han var ung. Numera är han änklings och han har också förlorat en son, 44 år gammal. Artur kan konsten att överleva svårigheter, han har tagit sig igenom sin förlust och ser nu glädjen i barnbarn och vänner. Han kämpar med sjukdomar, men han ger inte upp. Förutsättningen för att bli en ”gammal gubbe” är just dessa egenskaper som Artur har. Han är en kämpe, allt från att ha kämpat fackligt och politiskt samt kampen på det personliga planet.

Han är av den gamla stammen, de som växte upp i statorlängan i ett rum och kök med många syskon. Då var en del av uppväxten att hugga ved, hämta vatten, hård skolgång, fattigdom och att bli retad för dåliga kläder och skor.

För några år sedan (2002) blev Artur intervjuad av en studerande Julia Stenström, som skrivit **”En gubbes tankar; en spännande och tidsenlig berättelse om en arbetarpojkes livsresa.”**

Vi har fått Arturs tillstånd att göra denna berättelse offentlig. Tillsammans med våra egna reflektioner om Artur samlar vi hans material i Håtuna och Håbo-Tibble hembygdsvetarens regi. Ett exemplar skänker vi till Upplands Bro Kulturhistoriska Forskningsinstitut.

Ragnar Samuelsson, Gun Björkman och Artur Lundwall
Foto; Inger Löfstedt

Artur Lundwall har varit kommunen trogen i nästan hela sitt liv. Han föddes 1922 i statarbostaden **Gubbebo på Önsta i Bro**. Gubbebo finns fortfarande kvar. När han var 12 år gammal flyttade familjen till statarlängan **Borgen vid Sundby Gård i Västra Ryd**

I Västra Ryd hade de närhet till Mälaren och Artur och hans syster Greta (Ragnars mamma) tyckte mycket om att simma. Ibland simmade de halvvägs till Sigtuna. En gång hade de vid **Nyckelstenen** simmat för nära land och Greta hade fått tång kring benen och blivit rädd, annars var Greta var "för jävlig" på att simma. Ingen hade lärt henne, hon **bara kunde** simma.

Tidigt blev han tekniskt intresserad " det satt i generna " Han och hans bror fick ett rykte om sig att de var duktiga på att laga motorer. Efter några år i Stockholm då han jobbade som svarvare och gick en svetskurs, kom han tillbaka till "landet" Han fick tillfälle att börja jobba på **Västra Ryds smedja och motorverkstad, som ägdes av Greve Mörner på Tranbygge**. Till anställningen hörde en tjänstebostad, som låg 30-40 meter från verkstaden

När vi träffar Artur är vårt huvudsyfte att få höra honom berätta om när han lagade motorer och dylikt hos folk i bygden. För att det hela inte skulle bli allt för stort, har vi i egenskap av representanter för **Håtuna och Håbo-Tibble socknars hembygdsförening** i huvudsak koncentrerat oss på dessa socknar.

Vi får veta att hans far **Georg Lundwall** och farfar **Erik Vilhelm Lundwall** en tid bodde på **Nyborg i Håtuna**. Fadern gick i Nyborgs skola i **Kälsta**.

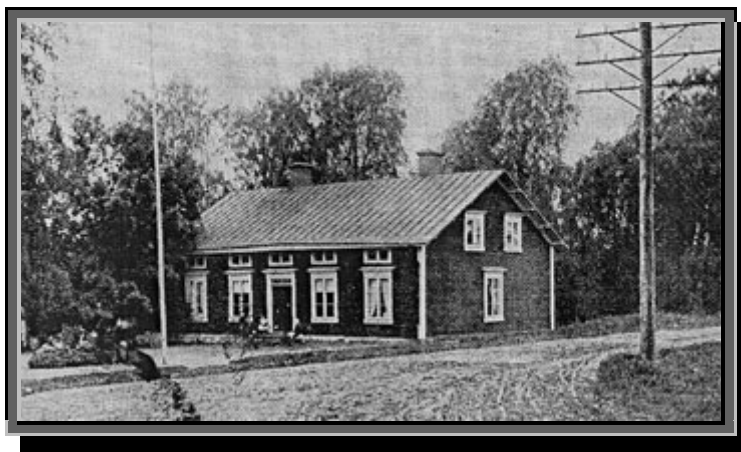
Arturs far har berättat att han en gång lånat ett gevär och att pipan sprack. Mannen han lånade geväret av bodde i ett torp på Nyborgs mark. Han kommer tyvärr inte ihåg namnet på mannen men när Artur var i 30-års åldern (ca 1952) var han med sin far på auktion på torpet och där fanns ett gevär med sprucken pipa.

Nyborgs skola där Arturs far gick (3:a fr vä , 2:a raden bakifrån)

Vi börjar med att titta på fotografier över trakten. De flesta kommer från skannade glasnegativ från fotografen **Stina Eriksson på Höjden i Håbo-Tibble** Vi har fått förtroendet av hennes barnbarn **Rina Öhman, född Eriksson**, att förvalta dessa bygdens fotografier. Ett stort arbete är att identifiera de personer som är avbildade.

Det väckte många gamla minnen hos Artur, när han fick se en del av bilderna. Vi tittade på fotografier från **Gästis i Bålsta**, där Artur ibland hade tagit sig någon öl. I lanthandeln, som idag är i dag järnhandel, hade Artur köpt både gas och ammunition. När han bodde i Västra Ryd skjutsade han flera till Bålsta som skulle till läkaren. Bålsta var förr centrum för våra socknar.

Arturs reflektioner om Håtuna och Håbo-Tibble bor som han träffat under sina dagar, både privat och i arbetslivet.

Hans kommentarer har oftast varit humoristiska och med ”glimten i ögat” . Vi har bandat intervjun, det blev två band, men tyvärr blev ett förstört.

På fotografiet från **dansbanan vid Helgesta kvarn i Håbo-Tibble** , känner Artur igen **Rutger Mark** som spelade fiol. Artur gillade att dansa, speciellt vals.

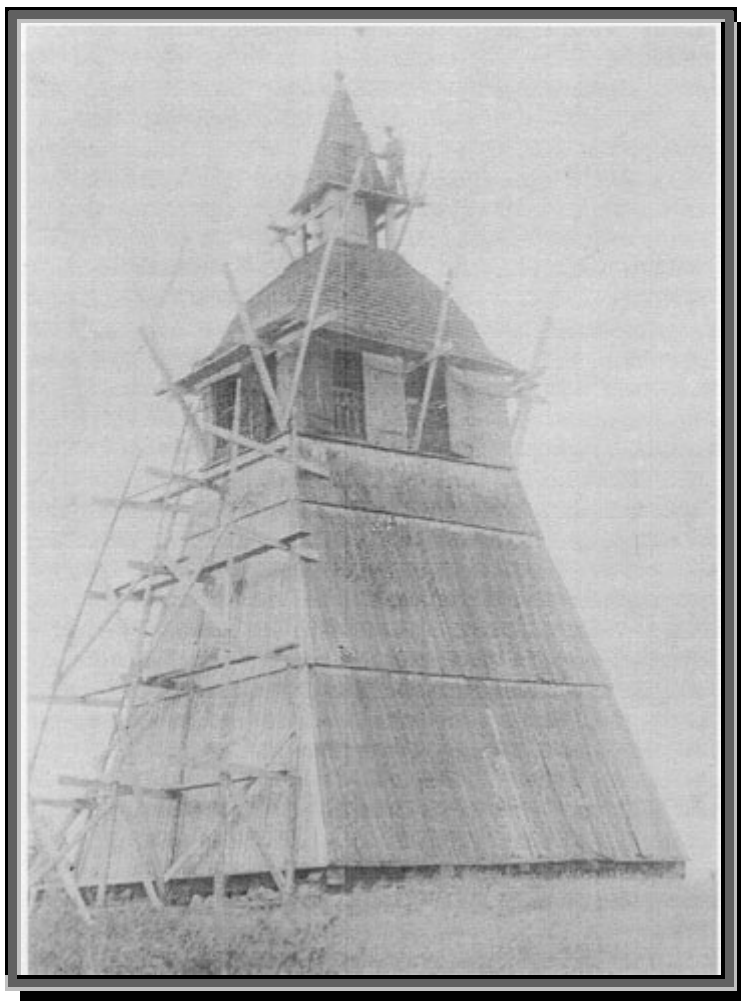
När Artur får se den gamla bilden av **Håtuna kyrka** blir kommentaren ” den kyrkan var **Erikséns kyrka.** ”

Georg Eriksén, som han hette, var mångsysslare, kyrkvaktmästare, buss –och lastbilschaufför, snickare, jordbrukare, brandman m.m

Arturs bror Georg gifte sig i Håtuna kyrka. **Kyrkoherde Littmark** vigde brodern och **Birgit Lindström från Alpitan.**

Vi tittar på ett fotografi när **Byggmästare Kurt Odelbrink** bygger **Håtuna klockstapel** och vi får veta att byggmästaren gifte sig med en fröken **Lindberg**. Artur var på deras bröllop på Tranbygge. Det var två bröder Odelbrink.

Hamberg skötte överrodden vid Vallbyvik. Han jobbade också på Sigtuna sågen. En söndagsmorgon efter Artur varit i Sigtuna och dansat och kom cyklande från Vallbyvik och överrodden, träffade han på **flickorna Axelsson i Mossbo** och blev inbjuden på kaffe. Han återkom ofta om flickorna Axelsson i Mossbo.

Från ett skolfoto känner han igen **Johan Hedin från Norränge** och **Josef Eriksson**, som han kände väl. Josef som hade **Tibble Rör**, var välkänd. Han bodde tillsammans med sin mamma. När Artur skulle köpa rör av Josef en gång hade hans mamma **Maria Eriksson** åkt in på sjukhuset. Josef kunde inte steka fläsk, så Artur gjorde det och han pepprade lite på fläsket. Josef tyckte det var så gott. Josefs mamma blev ca 100 år.

Josef bodde i närheten av **Schedinspojarna**, vilka Artur har lagat bilar åt. **Gunnar Schedin** bor numera i Kungsängen. Artur brukar träffa honom när han är ute och går. Bägge herrarna tar sina promenader i Kungsängen.

Hos **Nordenfeldt på Lövsta Gård i Håbo-Tibble** har Artur lagat traktorer. Han minns att han blev bjuden på mat i köket och även fick snaps till maten. Nordenfeldt var mycket trevlig. Gun berättade att filmen Tre kärlekar var inspelad på Lövsta, den hade Artur sett på TV.

En pojke av **familjen Thil på Skeppartorpet** körde traktor på Lövsta, det var en trevlig pojke, säger Artur. Han vet också att en av flickorna blev tandsköterska

När Artur gjorde lumpen i Uppsala var **Thore Littmark** Sergeant. En söndagsmorgon när Artur hade varit ute och dansat och bara lagt kläderna bredvid sig och ställt en halvdrucken flaska vid sängen, kom Thore Littmark och frågade; ”vad är det här”? Artur tyckte Thore varit hygglig för han hängde upp Arturs kläder och ställde undan flaskan. Han hade ju haft all rätt att hälla ut innehållet, tyckte Artur. Artur och Thore cyklade hem tillsammans från Uppsala under den tiden, Thore till Håtuna och Artur fortsatte till Västra Ryd. Thore var mycket trevlig.

Hos **Sköld** (Clary och Anna Lisa) i Håbo-Tibble var han mycket och lagade traktorer.

Artur Öberg på Hållunda hade en Ferguson. Även **Verner Eriksson** hade en Ferguson. Verner var vice brandchef och han hade även en vägskrapa, fick vi veta.

Han berättar att när **Karolinerbostaden vid Tranbygge** brann fick inte Artur tillstånd av Verner att kolla brandsprutan, som inte fungerade. Artur blev gramse på det för han tyckte att en brandman kan släcka bränder, men de kanske inte kan laga det tekniska. (Verner kände inte igen Artur då). Men när Bro brandkår var där lagade han den i alla fall. Det var i Arturs ungdomstid.

På **Alby Gård** har Artur varit hos **Sune Åkerlind** och lagat traktorer. En trevlig kille. Han kommer ihåg att Sune körde buss också.

Alby Gård 1946. Kortet ägs av **Margareta Norman, född Åkerlind**, uppväxt på gården

Vi tittar på ett kort på **Tore Karlsson** i lastbil och hans far **Kur-Kalle på Kurn i Alby**.

De hade åkeri och samtalet går vidare till att; passagerarna på **Anderssons buss** aldrig behövde tala om vilken hållplats de skulle av, chaufförerna kände alla.

Georg Eriksén, Tore Karlsson och **Bertil Johansson** körde också buss. Tore Karlsson bror var Förvaltare på Tranbygge.

Bertil Johansson växte upp i **Kärrboda i Västra .Ryd**, modern hette Maria. Bertils bror Lennart var jämgammal med Artur. Systemn hade en leksaksaffär på söder.

Anderssons pojkar lagade sina bussar och bilar själva. **Torsten** var Ingenjör och hade en bilfirma i Björklinge. En duktig kille. Artur köpte en MG av Torsten för 100 kronor. Torsten var minst 10 år äldre än Artur.

Buss-Anders lastbilar körde mjölken, **Einar Björkman, Hilding Jonsson**. Dom körde även gengasbilar, vilket även **Georg Eriksén** gjorde.

Valter Öberg körde också mjölk. Artur åkte med mjölk körarna och när dom åkte hem fick Artur köra tomflaskorna. På det sättet lärde sig Artur att köra bil. **Anders Höglund i Mineborg** i Håbo-Tibble hade lastbil.

När Artur var 13 år och var bonddräng på Högbytorp träffade han **Olle Löfstedt**. Han minns Olle som en stilig karl. Han var kompis med **Berg vid Högbytorp**. Olle gifte sig med Vera, men omkom tragiskt vid en båtolycka vid Kalmarsand. **Vera Löfstedt** arbetade samtidigt som Artur på Bolinders.

Grindstugan

Mittemot Sätra Gård vid Högbytorp fanns **Grindstugan**. Artur kom ihåg **gubben Holm**, som åkte omkring och sålde ”knappnålar” till tanterna. Alla gillade honom, han var så snäll och artig. Grindstugan revs 2006, då nästan 200 år gammal.

Inte långt från Grindstugan låg **torpet Råbacka**, som är rivet sedan många år. Vi har ett par fotografier bevarade från vad vi tror är torpet. Några gamlingar från bygden, bland annat bröderna **Nils och Erik Löfstedt** har identifierat torpet som Råbacka. Artur gav oss ytterligare bekräftelse på detta.

Råbacka

Artur har träffat **”Knäpplarn” Edvard Karlsson i Sigtuna**. Knäpplarn fick sitt namn från **torpet Kräpplan under Signhildsberg i Håtuna**.

Artur fick sedan låna Knäpplarns memoarer av Gun att läsa.

Vi visade kort på **Soldat Glans familj från Håbo-Tibble**, som kände inte han igen. Men pratade om **Fiskaren Artur Glans i Sigtuna**, som var vakt när det var dans i Sigtuna. Det var en stor kraftig karl.

Artur har haft en sommarstuga i Mariedal och angående den platsen berättade han att **Hedström i Mariedal**, som ägde röda stugan, hade en dotter, som Artur tror att **Valter Öberg** gifte sig med.

Valter och Artur var goda vänner. De var båda på Livgardet en tid. Valter snickrade och Artur svetsade. Tyvärr, dog Valter när han just gått i pension. Han skottade snö utanför stugan. Han hade alltid många järn i elden, enligt Artur.

Under samtalets gång kom vi naturligtvis in på **Askegreven** och därmed också hans son **Erik Lewenhaupt**, den vilda greven, kallad.

Att världen är liten och att allt på något förunderligt sätt hänger ihop, fick vi även nu insikt om. **Denna gång blev Arturs systerson Ragnar huvudpersonen.** Det visade sig att hans far Thore (Sam) Samuelsson varit kollega med Erik Lewenhaupt när han var instruktör vid den svenska fallskärmsutbildningen i Karlsborg.

Thore (Sam) Samuelsson. Foto Svensk Fallskärms sport arkiv

Vi har fått låna material från Ragnar och hans far om Erik Lewenhaupt. Det har inspirerat oss till att forska vidare om denna för trakten så okända bygdens son. Tanken är att presentera detta i ett separat material

Fattigstugan i Håbo-Tibble kyrkby, byggd någon gång i början av 1700-talet har under dessa 300 år haft många hyresgäster.

En av hyresgästerna var **Lotta Wigg** från Västra Ryd. Hon föddes 1850 i Råbäck, Örnäs Rote.

Lotta kom tidigt till Håbo-Tibble socken och bodde nästan hela sitt liv i fattigstugan. Om henne finns en hel del skrivet i "Vi skriver i Upplands-Bro" Hon dog på 1920-talet Ragnar Samuelsson, Arturs systerson har i många år hyrt "Fattigstugan" av Håtuna och Håbo Tibble hembygdsförening. Han har stugan som sin arbetsplats. För att knyta ihop sammanhangen kunde vi konstatera att Ragnars mormor varit mjölkerska på Sundby Gård i Västra Ryd tillsammans med Lotta Wiggs dotter Edla.

Artur har identifierat Edla på kortet tillsammans med Lotta Wigg. Han känner igen henne på "den breda hakan".

Han nämner också "**Kasper**" en välkänd herre, som också ett tag bodde i Fattigstugan. Denna Kasper hade bott i samma statarlänga (Borgen vid Sundby Gård) som Artur och hans föräldrar. Han var ett original, som då sålde skrot som ungarna samlade ihop åt honom. Han var en fin karl och störde ingen, vill Artur tillägga.

Fattigstugan ligger granne med den i dag arkitektritade Kyrkbyn i Håbo-Tibble. Där bodde en gång familjen Asplund, som senare flyttade till Nybygget i Västra Ryd. Asplund var trädgårdsmästare och han fru ”torgade grönsaker i Stockholm

Att Artur Lundwall tyckte att det var roligt att vi kom yttrade han flera gånger under vårt besök. Vi väckte så många gamla minnen till liv och vi kunde glatt se att det blev fart på ”gamla gubben”

Han var så inspirerande och generös. Han bjöd oss på kok kaffe, vilket vi inte hade druckit på många år. Det väckte minnen hos oss. Artur bjöd in oss i sitt hem och han visade sitt liv för oss, både genom fotografier, böcker och berättelser. Han hade egenhändigt gjorda käppar., som stod som vackra prydnader i hallen. En av dessa var honom extra kär. Materialet till den käppen hade han hittat den midsommaraftonen när han förlovade sig med Margit. Kaffebrödet serverades på ett egenhändigt svarvat brödfat på fot.

Tack Artur, att du tog emot oss. Du har hjälpt oss i vårt forskningsarbete och du har givit oss en del av din historia. Tack för det förtroendet !

Tack Ragnar, du som är Håbo-Tibble bo sedan många år tillbaka, att du förmedlade oss dessa personer.- Din morbror Artur, din far Thore och Askegrevens son Erik.

Inger Löfstedt och Gun Björkman
Håtuna och Håbo-Tibble socknars hembygdsförening.